

VILNIAUS UNIVERSITETAS

KĘSTUTIS PAULAUSKAS

# KIENO SAUGUMAS? KURI TĀPATYBĖ?

---

*Kritinės saugumo studijos ir  
Lietuvos užsienio politika*

Monografija

VILNIAUS  
UNIVERSITETO  
LEIDYKLA  
Vilnius  
2010

## TURINYS

LENTELĖS IR PAVEIKSLAI .....	7
ĮŽANGA .....	9
ĮVADAS .....	12
<b>I. SAUGUMAS IR TAPATYBĖ – SAUGUMO STUDIJŲ KINTAMIEJI .....</b>	<b>29</b>
1.1. Tradicinės saugumo studijos: saugumo ir tapatybės (ne)problema .....	33
1.1.1. Dvi saugumo idėjos .....	34
1.1.2. Tradicinės saugumo sampratos ribos .....	37
1.1.3. Konstruktivistinis „posūkis“: tapatybė kaip nepriklausomas kintamasis .....	41
1.2. Kritinės teorijos: saugumas kaip „viskas“ ir „niekas“ .....	50
1.2.1. Vello mokykla: emancipacijos tezė .....	51
1.2.2. Kopenhagos mokykla ir saugumizacijos teorija .....	54
1.2.3. Paryžiaus mokykla: saugumo rašymas kaip praktikos forma .....	58
1.2.4. Feministinės saugumo studijos vyrų pasaulyje .....	60
1.2.5. Poststruktūralizmas: tapatybė kaip saugumo diskurso pasekmė .....	61
1.3. Šiuolaikinių saugumo studijų „matrica“ .....	64
<b>2. SAUGUMO IR TAPATYBĖS SĄVEIKOS ANALIZĖS MODELIO KŪRIMAS .....</b>	<b>68</b>
2.1. Teoriniai ir metodologiniai analizės parametrai .....	69
2.1.1. Ontologiniai saugumo ir tapatybės prigimties klausimai .....	72

2.1.2. Epistemologinės saugumo ir tapatybės tyrimų problemos .....	79
2.1.3. Analizės lygmenys ir vienetai, struktūros ir veikėjai ...	86
2.1.4. Normatyvinės dilemos: rašymas vs. praktika.....	89
2.1.5. Naujas modelis tarptautinių santykių disciplinos „žemėlapyje“ .....	96
<b>2.2. Konstitutyvios saugumo ir tapatybės sąveikos analizės modelis .....</b>	<b>98</b>
2.2.1. Du saugumo ir tapatybės sampratų kontinuukai. ....	99
2.2.2. Keturios subjektų santykių būklės.....	102
2.2.3. Naujasis analizės modelis saugumo studijų kontekste ..	106
2.2.4. Naujojo modelio potencialas ir ribos .....	107
<b>3. LIETUVOS SAUGUMAS IR TAPATYBĖ:</b>	
<b>TARP „RAŠYMO“ IR PRAKTIKOS .....</b>	<b>110</b>
<b>3.1. Saugumo ir tapatybės „rašymas“.....</b>	<b>111</b>
3.1.1. Oficialusis naratyvas: valstybė, tauta ir Europa .....	115
3.1.2. Konvencinis naratyvas: euroatlantizmo tezė .....	120
3.1.3. Geopolitinis naratyvas: fatalizmo tezė .....	127
3.1.4. Konstruktyvistinis naratyvas: kritinio požiūrio užuomazgos.....	131
3.1.5. Nacionaliniai pasakojimų apie Lietuvą ypatumai .....	138
<b>3.2. Saugumo ir tapatybės praktika .....</b>	<b>140</b>
3.2.1. Lietuva ir Rusija: konflikto ir koegzistencijos paribys. ..	141
3.2.2. Lietuva ir JAV: bendros vertybės dėl bendro priešo? ..	154
3.2.3. Lietuva Europos Sąjungoje: kolektyvinis saugumas, kolektyvinė tapatybė?.....	161
3.2.5. JAV–ES–Rusijos įtampų trikampis .....	176
<b>IŠVADOS: KRITINIO NARATYVO APIE LIETUVOS SAUGUMĄ IR TAPATYBĘ METMENYS.....</b>	<b>181</b>
<b>LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....</b>	<b>189</b>

## LENTELĖS IR PAVEIKSLAI

### Lentelės

1. Ciklinė saugumo studijų raida šaltojo karo metais. . . . .	34
2. B. Buzano saugumo analizės evoliucija: saugumo sektoriai ir objektai . . . . .	40
3. Saugumo sampratų matrica . . . . .	66–67
4. Lietuvos saugumo ir tapatybės naratyvų ypatybės. . . . .	139
5. Lietuvos ir Rusijos santykių praktika . . . . .	147–148
6. Svarbiausios problemos Lietuvoje. . . . .	153
7. Lietuvos ir JAV santykių praktika . . . . .	158–159

### Paveikslai

1. Tarptautinių santykių teorijos . . . . .	32
2. Tradicinė saugumo samprata. . . . .	38
3. „Viduriniojo kelio“ konstruktyvizmo saugumo samprata . . . . .	44
4. Naujojo modelio vieta tarptautinių santykių disciplinos kontekste. . . . .	97
5. Dvi saugumo ir tapatybės sąveikos hipotezės . . . . .	98
6. Negatyvus ir pozityvus saugumas. . . . .	101
7. Negatyvi ir pozityvi tapatybė . . . . .	101
8. Konstitutyvi saugumo ir tapatybės sąveika tarptautiniuose santykiuose. . . . .	105
9. Naujasis analizės modelis saugumo studijų kontekste. . . . .	106
10. Saugumo ir tapatybės sąveika Lietuvos ir Rusijos santykiuose . .	151
11. Saugumo ir tapatybės sąveika Lietuvos ir JAV santykiuose. . . .	161
12. Saugumo ir tapatybės sąveika Lietuvos ir ES santykių požiūriu. .	176
13. Lietuva JAV, Rusijos ir ES sąveikos trikampyje: naujas supratimo modelis . . . . .	179